

NOVA SEZONA MOJEGA GLEDALIŠČA

V Kulturnem domu Španski borci so v petek, 17. septembra 1993, slovesno odprli sezono 1993/94. Pred stavbo kulturnega doma so učenci osnovne šole Rihard Jakopič poslikali pločnik, nato pa je pihalni orkester iz Vevč zaigral nekaj skladb. Ob 20. uri sta Ivo Ban in Iztok Valič zaigrala komedijo Mira Gavran »Mož moje žene«. Ves izkupiček od predstave pa je bil podarjen Materinskemu domu v Ljubljani.

Direktor Kulturnega doma Španski borci Iztok Valič je povedal, da bo Moje gledališče nadaljevalo z uspešnimi predstavami. O. Preusslerja »Razbojnik Rogovilež«, E. Vosa »Plesoči osliček« in Andersena – La- inščka »Snežna kraljica«. Pripravljajo pa novo otroško igro Grim – Valič »Janko in Metka leta 2000«. Prvič bo uprizorjena konec letošnjega oktobra. Irena Prosen in Bogomir Veras pripravljata glasbeno pravljico, ki bo gostovalnega značaja, namenjena pa bo vsem tistim otrokom, ki ne morejo prihajati v Ljubljano.

Prvič pa bo KD Španski borci priredil v Sloveniji festival otroških predstav za nagrado »Zlata Palčica«. Uprizorjene bodo vse najboljše otroške predstave slovenskih poklicnih gledališč in sicer vsako soboto ob 16. uri od 30. 10. do 18. 12. 1993. Za festivalske predstave ponujajo tudi abonentske vstopnice. O samem programu festivala bomo naše bralce podrobneje seznanili v naslednji številki našega časopisa.

Za obiskovalce višjih razredov osnovnih šol in za srednje šole so v KD Španski borci pripravili »Učno uro«. Režiser Marjan Bevč bo povedal in svojim obiskovalcem pokazal kako nastaja gledališka predstava od prve bralne vaje do njene prve

uprizoritve. Zato so to učno uro imenovali »Rojstvo gledališke predstave«.

V Kulturnem domu Španski borci uveljavljajo predstave Mojega gledališča, ki so namenjene otrokom, ob večerih pa bo prevladoval humor za odrasle. V oktobru bodo nadaljevali z uprizoritvami uspešnice »Mož moje žene«, gostoval bo Cankarjev dom z igrama »Ob letu osorej« B. Sladea in »Litičija in Luštrek« P. Shafferja, objubljaljo pa tudi nastop Iztoka Mlakarja.

Jelovškov likovni salon pa po tradiciji odpira vrata vsem, ki želijo razstavljati. Jelovškov likovni salon nima klasičnega galerijskega pomena, ampak je to salon s samostojnim in specifičnim aranžiranjem prostora. V zgornji avli razstavljajo akademski slikarji, v spodnji avli pa šole, vrtci in ljubitelji. Program otvoritev razstav do 1. 1. 1994 pa je takle:

zgornja avla: 21. 9. 1993
ob 18. uri Mladen Jernejc, slikarska šola
7. 10. Karel Zelenko, olja
27. 10. Fotografija
17. 11. Vida Slivnikar, akril na platno
9. 12. Rrepnik Olja
spodnja avla: 15. 9. 1993
ob 18. uri Milan Kastelic
5. 10. Knjižnica Zalog
13. 10. Ahačić, z barvo in glasbo
21. 10. Mirko Pihler
11. 11. OŠ Božidar Jakac
18. 11. vrtec Angele Ocepke
24. 11. Pavle Ščurk
23. 12. '93 Pančur Marjan MKB

ČAST BOGU, ČAST VINU

Sostrški župnik pater Mirko Pihler je zanimiva osebnost. Ukvarja se z številnimi »konjički«. Je tudi eden izmed petih slovenskih vinskih viteзов. Želeli smo izvedeti, kako je našel svoje talente in kako jih razvija. Med našim obiskom so v župnišče prihajali farani. Kljub temu, da se je pater vsakemu posvetil, niso motili našega pogovora. Pater Mirko Pihler je namreč odprt, živahen in iskren sogovornik.

Lani ste kot župnik prišli v Sostro. Kako ste se vživeli v novo okolje?

Mirko Pihler: V to župnijo se nisem težko vživel, ker sem bil od leta 1972 do 1978 tu že župnik. Medtem sem bil 14 let v minoritskem samostanu na Ptuj. Moram povedati, da sem iz Ptujja odšel s težkim srcem, ker tudi drevo, ki požene globoke korenine, trpi, ko ga požagate. Po redovnih pravilih pa je treba dekret sprejeti. V Sostro sem prišel z veseljem, saj že poznam ljudi in razmere. Nisem pa poznal

nagrado za iluzijo, naslednje leto pa sem v Karlovih Varih dobil drugo nagrado. Zdad nimam časa, da bi se ukvarjal z društvom, čaram samo še za zaključene skupine in na ohceti, ko me izzovejo.

Ko smo Vas prvič obiskali v župnišče, smo na notranji strani vrat opazili obešeno nenavadno ogrinjalo in pokrivalo. Povedali ste nam, da je to slovesno oblačilo vinskega viteza. Kako ste postali vinski vitez?

To se je zgodilo po naključju. Bil sem

Pater Mirko Pihler preizkuša kako vstopi vina. (Obe fotografiji Borut Krajnc)

viteze. Tako smo bili pred dvema letoma štirje imenovani za vinske viteze, letos se nam je po ustreznem postopku pridružil še peti. Viteški red ima namreč štiri stopnje, ki jih mora prehoditi kandidat. Prva stopnja je pripravnik, druga svetnik, tretja je vinski sodnik in najvišja stopnja je vitez reda.

Kdo je lahko vinski vitez?

Vinski vitez je lahko samo tisti, ki je na vinskem področju nekaj ustvaril. Ni pomembno ali ima visoko izobrazbo ali pa je navaden kmet. Jaz sem postal vitez, kot rečeno, po duhovniški strani. Od strokovnjakov sem se veliko naučil o vinu in ga znam ceniti. Pijem ga z občutkom in po pameti – toda samo dobro vino! Vino je glavna pijača, z vinom se sklepajo pogodbe. Vino je končno liturgična pijača. Vino so namreč imeli na zadnji večerji. V Svetem pismu najdete besede: popij malo vina za zdravje. To je vino, ne pa pijančevanje. »In honorem dei in honorem vini« (»Čast bogu, čast vinu«) je pozdrav vinskih viteзов, ki gojijo vinsko kulturo. Poudariti pa še moram, da to ni politični niti religiozni, ampak kulturno-družabni red, ki ima stroga pravila za zdravo življenje, kar seveda ni nič slabega.

Izvedeli smo tudi, da pišete tudi pesmi.

Tudi pesmi sem v zadnjem času začel pisati na dopustu, čeprav sem jih pisal že zgodaj. Moje pesmi so predvsem poskus in se še iščem. Na nastanek pesmi zelo vpliva prostor in čas. Zdad skušam magijo, pesmi in slikarstvo združiti v enoten kulturni večer. Takšen večer sem imel skupaj z bogoslovci za Slovence v Tinjah v Avstriji. Recital pesmi sem povezal z magijo, bogoslovci so prepevali in igrali svoje izvirne pesmi in skladbe, hkrati pa sem imel razstavo. Sklenili smo, da bomo še poskusili s takšnim večerom. Razmišljamo, da bi ga organizirali v Dolskem, kjer je daleč naokoli znan kmečki turizem »Pri kračiči«.

Marjan Kovačević-Beltram

Pater Mirko Pihler pred svojima slikama.

mladih ljudi, zato si zdaj prizadevam z njimi vzpostaviti stike. Kar zadeva pastoralo pa je precej novih prijemov, novih gibanj, potem so nove skupine, in sicer od Franciškovske skupine do Karitasa.

Od znancev iz vaše župnije smo izvedeli, da se ukvarjate s številnimi konjički. Kako vse to zmorete ob zahtevnem pastoralnem delu?

Res je, da je časa zelo malo. Poleg redovnega življenja in pastoralne dejavnosti je zelo malo časa za druge dejavnosti. Za te konjičke izkoriščam predvsem dopust. V zvezi s tem bi rad povedal tole. Pred tremi leti sem se peljal z vlakom proti Reki in potem z ladjo na Cres na dopust v naš creški samostan. Ker to počnem že desetletja, je to postalo monotono. Spomnil sem se, da bi lahko ustvarjal. V osnovni šoli v Dornavi in nato v Ptujski gimnaziji sem bil najboljši risar. Tiste slike, ki sem jih delal v šoli, so se porazgubile po razstavah, ostale pa so tiste, ki sem jih risal zase. Toda pozneje sem šel v drugo smer. Odšel sem v šolo v Zagreb, časa je bilo vedno manj in talent, ki sem ga gojil od najznejših let, je zamrl, in sicer vse do omejenosti poti na Cres. Kupil sem si slikarski material in začel slikati sonce, morje in pokrajino. Tako sem naslikal deset akvarelov. Ob slovesu s Cresa sem za patre, nune in za drugo osebje samostana pripravil kulturni večer. Razstavil sem slike in uprizoril magični program. Večer je uspel, tako da je bila to vzpodbuda za naprej. Vse, kar lahko pokažem, je nastalo na mojih dopustih.

Omenili ste, da se ukvarjate z magijo. Za kakšno magijo pravzaprav gre?

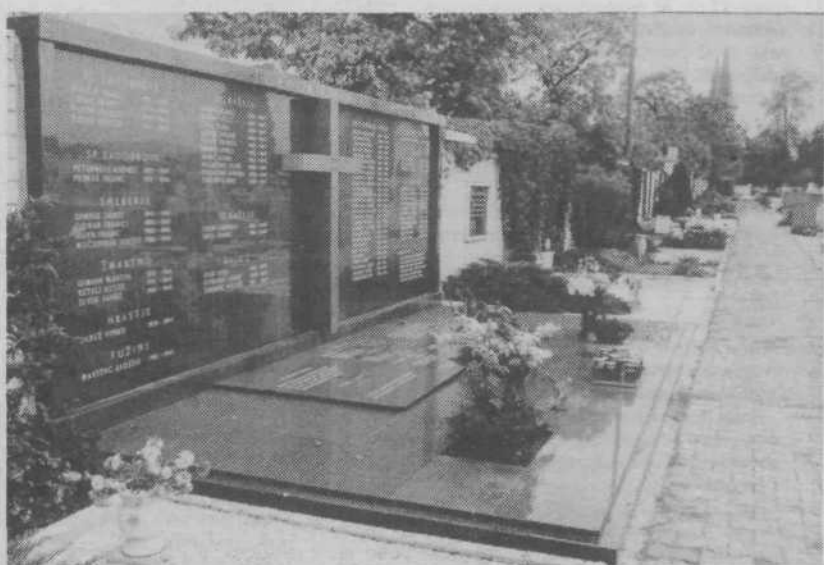
Res je, da sem znan prav po magiji. Magija je moj najstarejši konjiček. Z njo se ukvarjam približno trideset let. Danes sem v magiji že tako visoko, da mi ni nič neznanega. To pa je bela in ne črna magija. To so ročne spretnosti, to so iluzije in manipulacije.

Kako ste začeli čarati?

To mora imeti človek v krvi, to se ne da naučiti. Veliko fantov smo sprejeli v tečajje artističnega društva. Ko pa so izvedeli za določene trike, so ušli. Morda je pri meni nekaj tega že v rodu. Oče je bil namreč »tavžentkinstler«. Iz Cicibana sem se marsikaj naučil, v srednji verski šoli v Zagrebu sem bral revijo Tehnika, ki je na koncu prinašala tudi po en trik. Za Miklavža sem moral v semenišču pripraviti majhen program. Glavni trik večera je bil »nož v glavo«, ki je tako uspel, da me je to pritegnilo. Ko sem bil kaplan na Ptuj, sem si v Mariboru ogledal čarovniški program. Tam so me sprejeli tudi v društvo Čarovniški krog, katerega član sem še danes. V času prvega mandata v Sostrem sem bil med soustanovitelji Društva slovenskih artistov v Ljubljani. Dve leti sem društvo tudi vodil. Na mednarodnem kongresu v Poreču leta 1989 sem dobil tretjo

Kračeva domačija v Dolskem vabi na ogled akvarelov pokojnega Petra Adamiča, ki so od 24. septembra razstavljani v Galeriji 19

gvarljan v minoritskem samostanu na Ptuj, ko so se naši vinarji domislili, da bi v Sloveniji ustanovili konzulat gradiščansko-panonskih viteзов vina. Direktor ptujskih kleti ing. Jani Gönz me je nagovoril, da postanem monsinjor v tem redu, ker se vse slovesnosti opravljajo z obredi in z mašo v cerkvi. Znano pa je, da so bili minoriti tudi dobri vinarji. Za sedež konzulata so izbrali minoritski samostan. Da smo ustanovili konzulat gradiščansko-panonskih viteзов, smo morali na zahtevo avstrijskih viteзов iz Eisenstadta, kjer je senat viteзов, izpolniti naslednje pogoje: sedež konzulata mora biti tam, kjer so vinske kleti; tam, kjer je primeren bogoslužni prostor; tam, kjer so prostori za shajanja in vinoteko, četrti pogoj pa je bila ta, da morajo biti najmanj štirje kandidati po hitrem postopku imenovani za vinske

15. avgusta 1993 je bila v Polju slovesnost z naslovom V spomin pomorjenim žrtvam in opomin živim. Najprej je bila v cerkvi Device Marije Sveta maša, ki jo je vodil dekan Anton Rojc. Po maši je ob zvonjenju zvonov odšel dolg sprevod na pokopališče, kjer je bil simboličen pokop in blagoslovitev obeležja. Za kulturni program je poskrbel Cerkevni mešani pevski zbor iz Polja. Na spominski plošči je zapisanih 83 imen mož, žena in slovenskih domobrancev, ki so bili umorjeni v letih 1941–1945.

Slavnostni govornik je bil mag. Ivan Korošec, medvojni domobranec, ki je preživel Teharsko taborišče. Obsodil je boljševiski stalinizem na naših tleh in med drugim dejal: »Pred časom sva se srečala z nekdanjim partizanskim političnim komisarjem. V pogovoru sva iskala vzroke velikega slovenskega sovraštva in razdejanosti. Prišla sva do zaključka, da bi bila OF resnično vsenarodno gibanje, če ne bi bila orodje partije. Vsi bi stopili v OF in ta fronta ne bi imela političnih komisarjev, ne bi bilo odpora, ne bi bilo nasilja. OF bi bila vsenarodni odpor in v Sloveniji ne bi bilo žrtev in solza. Ta fara Device Marije v Polju pa se je med vojno spremenila v tragedijo, v žalostinko...« Udeležence žalne slovesnosti je pozdravil podpredsednik skupščine občine Lj. Moste-Polje g. Viljem Celestina in poudaril, da »nikoli več ne bomo dovolili, da bi kdo med slovenski narod zasejal toliko sovraštva in gorja, kot so ga pretekli diktatorski režimi.« Na koncu slovesnosti se je Ladislav Ulčakar v imenu odbora za postavitev obeležja zahvalil vsem svojem v domovini in tujini, vsem faranom in rojakom po svetu ter občinskemu Demosu, ki so omogočili postavitev obeležja in s tem spomin na žrtve komunističnega brezumja.

Omeniti pa moramo, da je med govorom g. Korošca prišlo do neljube provokacije, saj so v ozvočenje neznanca s pomočjo visoke frekvence za nekaj minut spustili narodnozabavno glasbo. Žal se še danes marsikdo ne zaveda, da je pieteta do mrtvih temeljno civilizacijsko in etično dejanje in preizkus človečnosti od starogrške Sofoklejeve Antigone dalje.

(Besedilo MKB, fotografija: Borut Krajnc)

KONEC I. EX TEMPORA

6. junija, ko se je vse skupaj začelo, je bilo v Zajčjo dobrovo povabljenih osem akademskih slikarjev (Gustav Gnamuš, Irena Špendl, Ignac Kofol, Dare Birsar, Tadej Pogačar, Marjan Gumilar, Lucijan Bratuš in Črtomir Frelj), ki so v naravnem ambientu dva dni ustvarjali svoja dela v različnih tehnikah in z različnimi motivi. Prireditev je organiziralo komaj dobro leto staro Turistično društvo 'Zajčja dobrava'. Prvi zagobj, ki so si ga vzeli, je bil sicer velik, a kot pravi koordinatorica prireditve ga. Jožica Vrecel, ne prevelik. Celotna prireditev je trajala kar dobre tri mesece, saj so dela, ki so jih slikarji naslikali, obiskala več slovenskih mest in so bila 16. septembra še zadnjič razstavljena v prostorih Gostilne Gestrin.

»Izpolnilo se je vse, kar smo pričakovali,« pravi ga Vrecel. »Umetniki so naredili tisto, kar smo pričakovali, sponzorji so nam vse skupaj omogočili, razstave v Ljubljani, Portorožu in Mariboru pa so bile presenetljivo odmevne.«

To je vsekakor razlog, da bo Extempore tudi drugo leto. Pri turističnem društvu si predvsem želijo obdržati visoko umetniško raven, široko tematiko, možnost, da bi se umetniki lahko na prireditvi tudi sami prijavili, razmišljajo pa tudi o morebitnih nagradah, ki jih na letošnji prireditvi ni bilo. Predvsem pa si želijo, da bi Ex tempore dobil širši značaj in ne bi bil strogo vezan na področje občine.

Celotna prireditev je tudi skrbno dokumentirana. Natisnjen je bil katalog, v katerem so osnovni podatki o sodelujočih umetnikih ter po eno izmed v Zajčji do-

bravi nastalih del. Zbrano je tudi več foto in video materiala.

Turistično društvo 'Zajčja dobrava' se zahvaljuje vsem umetnikom in sponzorjem, ki so omogočili I. Ex tempore.

Ga. Irena Špendl, udeleženka Ex tempora, pravi: »Organizacija celotne prireditve je potekala popolnoma brez napak, kar je zelo velik uspeh, še posebej zato, ker je bila to prva tovrstna prireditev, ki jo je organiziralo TD 'Zajčja dobrava'. Take prireditve niso le dogodek za krajanje in druge opazovalce, temveč tudi za nas, umetnike. Zame je to predvsem dogodek, ko za trenutek 'istrgaš čas' ter pozabiš na probleme.«

TD 'Zajčja dobrava' že pripravlja razstavo fotografij na temo 'Moj dom včeraj in danes'. O tem morda v kakšni izmed prihodnjih števil. IZTOK STRŽINAR

Franci, umrli sta tudi dve dekleti, Fani in Vida. Zdad jih živi še šest, vsi so preskrbljeni, poročeni in živijo s svojimi družinami. V zadnjih desetletjih, posebno po drugi svetovni vojni, se je življenje tako spremenilo, da skoraj ni več hiše na Slovenskem, kjer ne bi bilo elektrike, radia, televizije in avtomobilov, je pa, žal, čedalje manj otrok. Tudi Amalija nima prav veliko vnukov.

Najprej sta z možem, ki je bil v službi pri Rečnem nadzorstvu, živela na Lazah, v hiši Rečnega nadzorstva. Leta 1927 sta kupila majhno hišico in pol hektarja zemlje. Tako številne družine ni bilo lahko preživljati, vendar je bila Amalija skrbna gospodinja in je znala ob kruhu, kaši, močniku in krompirju nasiti svojo številno družino. Vzgjala sta jih v pridne in poštene ljudi.

Oba z možem sta že od začetka vojne sodelovala v Osvobodilni fronti. Sama sta 9 mesecev skrivala bolno partizanko, ki je pri sosedu Klemenčiču delala v partizanski tiskarni »Nestel«. Mož Janez je med vojno sodeloval v »Gospodarski«, ki je imela na skrbi prehrano, obleko in medicinske potrebnosti za partizane. Amalija je bila tudi še po vojni zelo aktivna, posebno pri Rdečemu križu in v Zvezi borcev NOV.

Zdad, na jesen življenja, srčbita zanjo sin Tone in njegova žena, ki jo Amalija zelo zelo pohvali.

V imenu društva upokojencev KS Dolsko sta ji poverjenici Marija Senica in Marija Zemljčič voščili za visok jubilej z željo, da bi dočakala tudi stoletnico.

Marjan Lautar

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ JERINOVE MAME

Jerina mama Malči iz Senočet je 17. junija 1993 praznovala svoj življenjski jubilej. Leta 1903 je v Litiji, ki je bila takrat le malo večja vas, na številki 32, pri Šrangarju, prijokala na svet. Mama, vdova, se je poročila z vdovcem, ki je v zakon pripeljala 10 otrok in jih z njim imela še pet. Oče je bil za tiste čase zelo podjeten, sodeloval je pri gradnji lesenega mostu čez Savo in kasneje pobiral mostnino. Zato se je hiše prijelo ime Pri Šrangarju. Pod očetovim vodstvom so gradili tudi prvotno cesto na Vače. Ker ni imel koncesije, je pozneje prevzel delo nekdo drug. Bil je tudi lesni trgovec. Umrli leta 1905. Mama se je vnovič poročila leta 1910. Poleg svojih otrok in otrok pokojnega moža jih je s poroko z vdovcem Valentinom Jemcem priložila še pet, v tem zakonu pa se jima je rodil še sin Peter. Ni kaj, otrok je bilo, kot bi hruško otrsel. Seveda, saj takrat ni bilo ne radia ne elektrike, nekaj pa so ljudje le morali početi, pa čeprav ob trskah ali v temi.

Naša ljubljantka se je poročila 13. oktobra 1924. leta z Janezom Jerino iz Senočet. Da se nista izneverila tradiciji, je tudi njima bog podaril 10 otrok. Pet hčera in pet sinov. Od teh je komaj dveleten umrl Zvonko in leta 1983 še